

1 GROOTE VEENPOLDER

1 GEMEENSCHAP

1 VISIE

**Nieuw perspectief voor de Groote Veenpolder 2025-2030
bij renovatie en nieuwe exploitatie van 't Polderhuus, sporthal De Schakel en 't Honk**

Groote Veenpolder Samen Vooruit – Polderhuus 2030
met inbreng van organisaties en bewoners van de GVP

EINDVERSIE (ONLINE)

Datum:
5 december 2024

Opstellers:
Visiegroep Groote Veenpolder Samen Vooruit (GVSV):
Herman Broers, Tamara Petter, Wietske Witteveen, Willem van Hilten
met inbreng van organisaties en bewoners van de Groote Veenpolder

Inhoud

1. Inleiding
2. Opdracht & Aanpak
3. Visie
4. Vervolg

Bijlagen

- A. - bevindingen vooronderzoek
- B. – overzicht deelnemende organisaties en personen
- C. - bevolkingsaantallen en -opbouw De Groote Veenpolder (CBS, 2023)
- D. - bezoekersaantallen Polderhuus en De Schakel (opgave: Fred en Gea Hetebrij)

Wat is een visie?

Een visie is een voorstelling van de toekomst. Een beeld dat je in je hoofd hebt van hoe je wilt dat iets in de toekomst zal zijn. Iets waar je naar streeft, iets dat je wilt bereiken. Een goede visie is inspirerend en moet je motiveren om actie te ondernemen. Een goede visie is duidelijk, begrijpelijk en voor iedereen leesbaar. Een goede visie is een ideaal met realisme: het moet haalbaar kunnen zijn. En het dient je te onderscheiden van anderen.

(ontleend aan: [Timension.nl/kennisbank](https://www.timension.nl/kennisbank))

1. Inleiding

De Groote Veenpolder oriënteert zich via het meerjarenproject Groote Veenpolder Samen Vooruit (GVSV) op de toekomst van het gebied. Hiertoe zijn volgens de methodiek van de DOM-methode (samenwerkingsmethode die dorpen en gemeente in staat stelt gelijkwaardig, structureel en effectief te werken aan dorpsontwikkeling) werkgroepen gevormd waarin de inwoners van de GVP participeren om tot gerichte plannen te komen.

Belangrijk voor de sociale samenhang van de Groote Veenpolder is 't Polderhuus, de 'huiskamer' van de gemeenschap waar alle lijnen samenkomen, evenals de sportvelden, de school, de kinderopvang, het jeugdhonk en de sporthal. De fysieke situatie in en van 't Polderhuus, de sporthal en het jeugdhonk, als ook de exploitatie van Polderhuus en sporthal leveren steeds meer financiële, organisatorische, vergunning-technische en/of klimaatbeheersingsproblemen op.

Perspectief

Om perspectief te brengen in de toekomst van de GVP als gemeenschap, bleek sterk behoefte te zijn aan een visie op de positie en organisatie van de accommodaties. Een nieuw uitgangspunt voor plannen waarmee de GVP als leefgemeenschap een stip op de horizon krijgt. Deze visie moet niet alleen gesteund kunnen worden door de eigen inwoners en hun vertegenwoordigende organen, maar ook ingezet worden bij het tegemoet treden van externe partners, met name het gemeentebestuur van Weststellingwerf. De visie dient als onderlegger van de dorpsontwikkeling van de GVP, ter verbetering van haar centrale sociaal-maatschappelijke voorzieningen. Het duidt het bindmiddel dat nodig is om de bewoners voor haar gemeenschappelijke voorzieningen op één lijn te brengen voor de modernisering ervan. Om daarna met deze visie als uitgangspunt de exploitatie ervan opnieuw te kunnen inrichten.

Zonder voorbehoud

Een visie in dit brede sociale gebiedsproces kan alleen hout snijden als bij het ontwikkelen daarvan de gemeenschap betrokken is. Ook van belang is dat die plaatsvindt zonder voorbehoud vooraf, van wie dan ook. De dorpsontwikkeling in deze kleine gemeenschap (1508 inwoners verdeeld over de 6 dorpen Scherpenzeel, Munnekeburen, Spanga, Langelille, Nijetrijne, Slijkenburg) is gecompliceerd en verstrekkend. De teloorgang van 't Polderhuus als het kloppend hart ervan is in zichzelf het beste voorbeeld. Als 't Polderhuus niet loopt, worden veel meer dingen lastig in de Groote Veenpolder. Loopt het wel, dan worden veel dingen soepeler.

Herstart

Met het project GVSV wordt de kans op een herstart mogelijk gemaakt. Er wordt opnieuw bepaald wat de Groote Veenpolder eigenlijk wil zijn en hoe ze zich wenst te organiseren. De kansen die dit biedt, moeten benut worden. In dit proces geldt heruitvinding van 't Polderhuus en omgeving als de openhartoperatie. Er hangen veel belangen aan, met grote consequenties voor iedereen, zowel bij succes als bij falen. Er kan veel mee worden gewonnen maar ook veel verloren gaan.

Zelfredzaamheid

De traditie van de Groote Veenpolder is er eentje van zelfredzaamheid en onderling oplossen. Hierbij is over het algemeen de blik naar binnen gericht. In traditionele zin maken de inwoners van de GVP zelf zich vooral druk over de leefbaarheid ervan, daarbuiten neemt de interesse snel af. 'Wolvega' is ver weg en staat er – zo is de beleving vaak en al lange tijd – er met de rug naartoe.

De blik naar buiten keren is dus een kunst op zich. Maar wat de visiegroep betreft – en hopelijk wordt dit breed gedragen – is het wel cruciaal voor het succes van het meerjarenproject GVSV. Het is ook de eerste suggestie die de visiegroep deed: toon voorbeelden elders, breng nieuw licht. Dat is gebeurd en het gaf direct nieuwe dynamiek en enthousiasme. Het wiel hoeft hier niet

uitgevonden te worden om nieuw leven te blazen in 't Polderhuus en omgeving, maar er moet wel veel gebeuren.

Veranderen

In eerste instantie moet er iets veranderen bij de eigen inwoners, bij de verenigingen en bij de andere vertegenwoordigers die met elkaar overleggen binnen en buiten de GVP. Het unieke van GVSV en de DOM-methode is dat de bevolking – althans zij die meedoen – de juiste vragen gesteld kunnen krijgen waarop antwoorden moeten komen voor een succesvolle toekomst van de GVP. Niet alleen 't Polderhuus heeft last van achterstallig onderhoud, de gemeenschap in sociaal en organisatorisch opzicht zelf ook. Daarnaast geldt dat voor de verhoudingen met de gemeente Weststellingwerf.

De visiegroep heeft bij haar aantreden, GVSV was toen al ruim een jaar bezig, direct aangegeven veel speelruimte te willen en zowel gevraagd als ongevraagd te willen adviseren. Want er zijn duwtjes nodig, ook op plekken waar mensen deze wellicht lastig vinden. Een gezonde toekomst voor 't Polderhuus en omgeving – en daarmee van de hele gemeenschap - is niet begin van deze missie. Het is het eindresultaat.

Sociale renovatie

't Polderhuus toont ons glashelder hoe we er met elkaar voor staan; er is het nodige te renoveren. Een nieuw gebouw neerzetten is één ding, maar dat willen beheren en exploiteren met de bestaande sociale infrastructuur leidt onherroepelijk tot terug belanden in dezelfde situatie als nu. Het heeft, kortom, geen zin de woonkamer te verbouwen als de bewoners niet bereid zijn mee te veranderen.

De visiegroep wil aan dat laatste, als eerste iets doen: die sociale verbouwing duiden. Om daarna met een heldere blik en één visie voor allen de toekomst van 't Polderhuus in te richten en dan in technische en financiële zin te bepalen hoe die te faciliteren. Zoals eerder gesteld: alles wat van belang is, moet in dit proces benoemd kunnen worden, met name ook dat wat vooruitgang in de weg zit. We hebben namelijk één kans om het goed te doen, en die doet zich nu voor.

Politiek klimaat

Het huidige politieke klimaat lijkt gunstig. Voor het eerst in 25 jaar lijkt de landelijke en ook provinciale politiek kleine gemeenschappen op het platteland daadwerkelijk weer te willen ondersteunen. Een kwart eeuw niet investeren in het buitengebied heeft een prijs, en in de Groote Veenpolder is die zichtbaar betaald. Met een lamleggende coronacrisis op de koop toe, die diep en wellicht op punten onherstelbaar ingreep. De komende jaren komt naar verwachting evenwel geld beschikbaar voor het platteland, net nu de Groote Veenpolder zichzelf een nieuwe toekomst aanmeet. Het is van groot belang te beseffen dat dit kansen biedt.

Open vizier

De eerste slag is dus aan de bewoners. Negativiteit is niet effectief, samenwerken en een open vizier zijn dat wel. Kijk naar wat er wel kan, strijd ervoor en zorg dat wat er nu wordt gecreëerd er ook over veertig jaar nog staat; zoals het huidige Polderhuus en sporthal De Schakel een monument vormen, een eerbetoon aan de visie van de bevolking in de GVP begin jaren tachtig. Dankzij de initiatieven van toen, staat hier een sporthal met dorps huis waar de hele gemeenschap – letterlijk – in past.

Constaateer met elkaar dat er nog altijd een levendig sportklimaat heerst, dat hier vele verenigingen actief zijn op allerlei vlak. Dat de jeugd niet is vertrokken en het jeugdhonk er nog steeds is. Dat de school groeit, dat er ondernemerschap is behouden, evenals de eigen brandweer. Maar zie met zijn allen ook dat er wel nieuwe impulsen nodig zijn om de toekomst van de voorzieningen in het gebied in eigen hand te houden.

Het is in deze volledige breedte dat de visiegroep wil adviseren. En het is in die breedte dat deze visie beoordeeld dient te worden. De overheid kan en moet helpen, maar lost het niet voor ons op. De inwoners van de GVP moeten het zelf doen. Dat was zo, dat blijft zo en dat hoort ook zo: een gezonde dorpsgemeenschap vraagt ook niet meer dan dat. De voorwaarden creëer je met velen, ook met de gemeente, maar exploitatie en voortbestaan dient door de gemeenschap zelf gedragen te worden. Dat vergt inspanningen van iedereen.

DAAROM:

1 GROOTE VEENPOLDER, 1 GEMEENSCHAP, 1 VISIE.

Visiegroep Grootte Veenpolder Samen Vooruit

Herman Broers, Tamars Petter, Wietske Witteveen, Willem van Hilten

2. Opdracht & Aanpak

Opdracht

De visiegroep GVSV is gevraagd een visie te ontwikkelen op:

- de toekomst van de GVP en de positie/exploitatie van 't Polderhuus / sporthal De Schakel en omgeving;
- die gedragen kan worden door de brede gemeenschap van de Groote Veepolder en haar vertegenwoordigers;
- die kan worden ingezet in de verdere planvorming en de communicatie met zowel de eigen inwoners als externe partijen en de gemeente Weststellingwerf.

Gezien het centrale belang van de collectieve voorzieningen van de jeugd, is gedurende het proces de positie van 't Honk als aandachtspunt aan de visie toegevoegd.

Opdrachtgevers

Opdrachtgever van het project Groote Veepolder Samen Vooruit (GVSV) zijn de Plaatselijk Belangen (SMS, Langelille, Nijetrijne), de Stichting Groote Veepolder en de gemeente Weststellingwerf die met elkaar de intentieverklaring tot GVSV tekenden. Uitvoering liep via het centrale overleg van de diverse werkgroepen (het 'kartrekkersoverleg') van het DOM-project onder Groote Veepolder Samen Vooruit (GVSV). In dat kartrekkersoverleg zit van elke werkgroep een vertegenwoordiger, zijnde de werkgroepen Sport, Kind & Jeugd, Communicatie, Polderhuus-activiteiten en Wonen & Verkeer. Daarnaast de projectleider (Jan Rodenhuis), de dorpencoördinator (Klaas Hallema) en de procesbegeleider sport (Ronald de Vries).

Communicatie over voortgang van de visie liep derhalve vooral via het kartrekkersoverleg.

Onafhankelijkheid

De visiegroep heeft onafhankelijk kunnen werken. Drie van de vier leden zijn niet gebonden aan welke van de betrokken organisaties binnen GVSV dan ook. Tamara Petter is naast visiegroep-lid op dit moment interim-voorzitter van Stichting GVP.

Voor de totstandkoming van dit visiedocument is uitsluitend het algemeen belang van allen leidend geweest en is het onafhankelijk uitgevoerd. Zoals schrijver van de visiegroep Herman Broers het verwoordde bij de eerste presentatie op 15 februari 2024: 'Wij zijn van niemand en dus van iedereen.'

Aanpak

Deze visie is in stappen tot stand gekomen in 2023-2024. Het eerste concept is besproken op 15 januari 2024 bij de presentatie aan het kartrekkersoverleg, besturen van de plaatselijk belangen en de projectleiders.

Inbreng van participanten bij deze bijeenkomst op 15/1 is in de tekst verwerkt. Een tweede presentatie in groter verband (met de 'achterbannen' erbij) volgde op donderdag 15 februari in de school De Aventurijn). Alle participanten daar – ruim 50 personen – kregen de mogelijkheid punten voor het rapport aan te dragen.

Toelichting op de vorderingen is gegeven voor de kartrekkersgroep op 26 februari 2024. Na het binnenhalen van reacties daar, stelde de visiegroep eind maart het concept-visiedocument vast. Dat is gedeeld met alle betrokkenen en vervolgens gepresenteerd aan de bevolking op woensdag 22 mei 2024 in 't Polderhuus. Deze avond werd bezocht door ongeveer 40 personen, waarvan een deel voor het eerst in de plannen is meegenomen. De visiegroep had deze avond op hogere deelname gehoopt; communicatie met de bevolking in het vervolgtraject zal erop gericht moeten zijn hogere participatie vanuit de bevolking te bewerkstelligen.

Alle aanwezigen kregen op 22 mei via mail de concepttekst van de visie toegestuurd, waarna ze eveneens per mail tussen 22 en 31 mei 2024 op de inhoud konden reageren. Hier is door 13 personen, zowel individueel als namens organisaties, gebruik van gemaakt. De input is – onder regie van de visiegroep – in deze eindversie van het visiedocument verwerkt.

Een lijst met participanten s als bijlage toegevoegd.

Gemeente Weststellingwerf

De gemeente is via de dorpencoördinator op de hoogte gehouden van de ontwikkeling van het visiedocument. Toen de visie in het voorjaar van 2024 in de grondverf stond is het voltallige college van burgemeester en wethouders van Weststellingwerf, fysiek aanwezig op 7 mei 2024 in een overleg met de visiegroep in het Polderhuus, via een samenvatting van de visie en een toelichtend gesprek over de inhoud geïnformeerd.

De gemeente heeft vervolgens de visiegroep op 22 mei toegezegd de eerstvolgende fase van de planontwikkeling, dus de eerste planfase na gereedkomen van dit visiedocument te willen ondersteunen. Hoe wordt nader uitgewerkt in de volgende fase van dit project, die is gestart met het eerste kartrekkeroverleg na de zomervakantie, op 9 september 2024.

Bij die gelegenheid is tevens dit visiedocument formeel aangeboden en zat de taak van de visiegroep erop.

3. Visie

ÉÉN GROOTE VEENPOLDER, ÉÉN GEMEENSCHAP, ÉÉN VISIE

We streven naar één Groote Veenpolder, met één centrale plek waar alles samenkomt (het parkeerterrein voor het Polderhuus waar omheen alle gemeenschappelijke voorzieningen gelegen zijn: dorps huis, sportvelden, sporthal, school, jeugdhonk), aangestuurd vanuit één gezamenlijk besturingsmodel in zijn meest eenvoudige vorm. Het gebied organiseert zich als één lichaam; weliswaar zijn er zes dorpen, maar die vormen voor de collectiviteiten in de Groote Veenpolder zoveel mogelijk één geheel of stemmen de vertegenwoordiging zodanig af dat er van één geheel sprake kan zijn waar dat nodig is. Denken en handelen vanuit gezamenlijk belang is leidend.

Door met elkaar op deze wijze fysiek en organisatorisch massa te maken, kan een brede centrale functie behouden blijven of zelfs worden uitgebouwd. Hiermee kan niet alleen de Groote Veenpolder, maar zelfs een groter gebied (buitenring die ook geen of onvoldoende voorzieningen heeft, zie punt 1 van de bevindingen, bijlage A) gevoed worden.

Er is maar één plek waar voldoende zaken voor die centrale voorzieningen al bij elkaar zijn, en dat is 't Polderhuus met het omliggende gebied (naast 't Polderhuus zijn dat sporthal De Schakel, 't Scheeneveld, het parkeerterrein, school De Aventurijn en 't Honk). Hier kan voortgebouwd worden op het versterken van bestaande collectieve voorzieningen (en het aanbrenge van extra voorzieningen) die de levendigheid verder versterken en ook de exploitatie van 't Polderhuus en de sporthal verbeteren als het centrum daarvan. Hierbij valt te denken aan toevoegen van kinderopvang, medische en paramedische vestigingen/sprekuren, sportschool, winkel, ouderenvoorzieningen. In de visie op de toekomst van 't Polderhuus dienen deze faciliteiten vanuit collectief belang meegenomen te worden.

Bestuursmodel: één Groote Veenpolder

Het bestuursmodel van een nieuw Polderhuus dient opnieuw te worden ingericht. Het oude stichtingsmodel voldoet niet meer. Ook hier geldt: massa maken voor collectieve voorzieningen, met meer oog voor aanvullende (commerciële) verhuur. Zowel bevolking als verenigingen en bedrijven moeten verleid worden van het Polderhuus gebruik te maken. Hiertoe dient de centrale exploitatie opnieuw ingericht te worden, zonder voorbehouden uit het verleden. Waak bij de planvorming wel voor 'wensdenken': ga uit van reële bezettingsgraden en gebruik, reken jezelf niet rijk met verwachtingen.

Verder zijn van belang:

- Eenvoudige bestuursopbouw met één geïntegreerd sociaal model voor de hele polder. 't Polderhuus vormt daarin ook bestuurlijk het middelpunt. Het is de kern van de gemeenschap, waarin iedereen participeert.
- Professionele bestuursverhoudingen, met goede opvolgingsschema's en meer openheid naar de gemeenschap en hogere participatie.
- Uitgangspunt voor realisatie en exploitatie is en blijft: zelfredzaamheid en een uitlegbare aanpak die voor iedereen helder is.

Polderhuus – sporthal – school – kinderopvang – jeugdhonk – (sportschool)

De verbindingen onderling tussen deze voorzieningen moet versterkt worden want er kan veel meer uitgehaald worden dan nu gebeurt. Overleg hierover dient veel actiever te zijn en op het hoogste

bestuurlijke niveau van alle betrokkenen (inclusief Comprix en gemeente) plaats te vinden. Het betreft hier immers basisvoorzieningen, vanuit algemeen belang te benaderen en niet van dat van uitsluitend individuele organisaties of betrokken ondernemers. Ook betreft het deels, zoals bij de kinderopvang en school, om wettelijke taken die in de ogen van de lokale gemeenschap onvoldoende geregeld zijn.)*

*) Comprix dient bijvoorbeeld BSO te verzorgen, dat schrijft wetgeving voor.

<https://www.klachtenloket-kinderopvang.nl/ouders/soorten-kinderopvang/bs0/#:~:text=Iedere%20school%20is%20verplicht%20om,opvang%20geregeld%20door%20een%20kinderopvangorganisatie.>

Kanttekening: de initiatieven van de ondernemers in deze de afgelopen jaren, zijn zeer te prijzen. Maar de gemeenschap dient haar voorzieningen veel meer te benaderen vanuit het collectieve belang en ze als zodanig ook in de visie een plek te geven.

Polderhuus en sporthal De Schakel

De toekomst van 't Polderhuus en sporthal De Schakel, die aan elkaar vast zitten, dienen wat de visiegroep betreft in fysieke zin los van elkaar benaderd te worden. In sociale zin: waar wordt gesnakt naar een nieuw Polderhuus, wordt binnen de gemeenschap uiteenlopend gedacht over wel of geen toekomst van de huidige (grote) sporthal of investeren in een kleinere, meer op maat gesneden moderne en klimaatbestendige sporthal (gymzaal+).

Aan het proces om te komen tot een keuze voor de beste route voor vernieuwing van deze voorzieningen, dient als eerstvolgende stap optimaal aandacht besteed te worden aan de uitwerking van drie scenario's op het gebied van investering, financiering, mogelijkheden fondsenwerving en exploitatie:

- gehele nieuwbouw
- gedeeltelijke nieuwbouw met renovatie
- renovatie

Van groot belang is hierbij goede communicatie: welke consequenties hebben deze drie scenario's qua investering, exploitatie, organisatie? Dit met name om draagvlak te houden. Niet iedereen is bijvoorbeeld ervan overtuigd dat nieuwbouw daadwerkelijk nodig is. De bevolking dient in dit proces zo optimaal mogelijk meegenomen te worden.

Polderhuus

Gebaseerd op vroege inventarisaties in dit traject, uitgevoerd door Antea, lijkt nieuwbouw voornamelijk de beste route voor 't Polderhuus. Daarbij wordt uitgegaan van een flexibel gebruikersconcept, met een nader te bepalen exploitatiemodel naar voorbeelden elders die kunnen worden toegepast op de GVP. Dit concept lijkt niet haalbaar in fysieke zin in het slecht veranderbare Polderhuus van nu. Maar (en dat geldt ook voor de sporthal) er zitten nogal wat aannames in die rekenmodellen. Er dient specifiekere gerekend te worden, en alternatieven gelijkwaardig onderzocht wat betreft investering, financiering (mogelijke fondsenwerving) en exploitatie. De eerstvolgende fase van de planontwikkeling, startende op 9 september 2024, zal hoofdzakelijk hierom draaien.

Uitgangspunt is wel dat alle collectieve activiteiten in de toekomst worden geconcentreerd in en rond 't Polderhuus. Ze dienen ook toe te nemen, met name in de dag-uren. Samenwerking met anderen rond het plein (school en kinderopvang, nieuwe gebruikers) is daarin cruciaal.

Doel is een gebouw dat de zich vernieuwende gemeenschap een levendig centrum verschaft waar

zowel overdag als 's avonds activiteit is.

Sporthal De Schakel

De huidige omvang van de sporthal wordt door de gemeenschap als een groot pluspunt ervaren, en biedt sportverenigingen en anderen mogelijkheden, zowel voor de grote feestmomenten (Westhoekfeest, Polderfeest) als ook rouwmomenten (uitvaarten). Er valt veel te zeggen voor behoud van de sporthal in zijn huidige omvang, maar deze dient wel zoveel mogelijk te gaan voldoen aan de minimaal noodzakelijke energievereisten. Deze kunnen anders zijn dan die van 't Polderhuus zelf. Om die reden dient de hal anders beoordeeld te worden dan 't Polderhuus.

Volledige nieuwbouw kan hoe dan ook niet in de huidige omvang, maar vervangen door een 'gymzaal+' kan wegens een haalbaardere exploitatie een duidelijke keuze zijn. Maar deze gymzaal+ zal flink kleiner zijn dan de huidige hal. Het verdient hoe dan ook serieus onderzoek, ook omdat er in andere dorpsgemeenschappen positieve ervaringen mee zijn en exploitatie alleen al door het verschil in omvang anders kan worden ingestoken.

Bij een gymzaal+ zullen wel een aantal activiteiten verdwijnen, wat nadelig werkt op de exploitatie van sporthal en Polderhuus.

Sentiment: afbreukrisico / afbreekrisico

Aan de sporthal – hoewel groot, kaal, koud en aan een opfrisbeurt toe – wordt door een deel van de lokale bevolking gehecht. Het is een eenvoudige doos, die kan je omkleden en versterken. Zo is die er gekomen, zo is die in nog altijd bruikbare staat, zij het een beetje achterhaald, maar wel bij de tijd te brengen. Breek de hal af en je krijgt deze ruimtelijke voorziening nooit weer terug. Een kleinere, nieuwe sporthal kan evenwel ook goed zijn voor de sport, en energieneutraal is ook belangrijk. Dat is het grote dilemma.

Aan zowel behoud als nieuwbouw kleven voor- en nadelen. Hierover is de gemeenschap nog niet uitgesproken. De visiegroep, aanvankelijk voorstander van behoud, spreekt inmiddels over het eindresultaat geen voorkeur meer uit. Wat hoe dan ook belangrijk is, is dat de gemeenschap zelf daar in grote mate over zal moeten kunnen beslissen.

Tornen aan de hal zonder overleg met de gemeenschap brengt een groot afbreukrisico met zich mee, een mogelijke bedreiging voor het draagvlak van de gehele vernieuwing van 't Polderhuus en omgeving. Indien het inspraakproces wordt voldragen, kan zomaar de uitkomst zijn dat met opgeheven hoofd de oude hal wordt vervangen door een kleinere nieuwe, met daaraan gekoppeld de voordelen van nu. Het besluitvormingsproces moet zorgvuldig zijn.

Van groot belang: de sporthal is eigendom van de gemeenschap (net als het Polderhuus), die de bouw ervan zelf meefinancierde. De hal is geen eigendom van de gemeente.

Jeugdhonk

De bevolking van de Groote Veenpolder hecht ook zeer aan de zelf verworven voorziening voor de jeugd, en dus aan een zelfstandige positie van 't Honk. Ook vanuit collectief belang is een zelfstandig, door de jeugd zelf georganiseerd jeugdhonk van groot belang. 't Honk is organisch ontstaan en is van grote waarde, het is een vrijplaats voor de jonge Westhoekers om onder elkaar te kunnen zijn, die in sociale zin van hele grote waarde is in de gemeenschap. Fysiek toevoegen aan het nieuwe Polderhuus ziet de visiegroep voor 't Honk niet zitten, dat dient niemand. Het mag wellicht efficiënter zijn in bouwkosten, maar dan is 't Honk geen vrijplaats meer; de jeugd moet een eigen plek houden.

Ook het bestuur van 't Honk dient zelfstandig te blijven. Wel dient wanneer nodig intensiever te worden samengewerkt en moet de gemeenschap er met elkaar voor zorgen dat de Honk-organisatie zowel organisatorisch als bestuurlijk voldoende beslagen ten ijs kan komen.*)

Ook 't Honk staat op dit moment voor een ingrijpende vernieuwing. De steun van de gehele gemeenschap in dit proces is onontbeerlijk en dit biedt uiteraard kansen. De vernieuwing van 't Honk dient wat de visiegroep betreft als derde belangrijke locatie (naast vernieuwen Polderhuus en sporthal) in de uitwerkingsplannen opgenomen te worden.

**) Opleiden*

Het voortdurend opleiden van jonge bestuurders in de Grootte Veenpolder moet serieus worden genomen om de natuurlijke opvolging van generaties in de collectieve belangen van de gemeenschap zo goed mogelijk te kunnen blijven regelen. In 't Honk wordt veel geleerd over gemeenschapszin, en over het besturen van gemeenschappelijk belang. In de praktijk stromen bestuurders van 't Honk later door naar andere gemeenschapsbesturen. Dit is een positief iets.

Plaatselijke belangen: samenwerking of fusie? (zie: Bijlage A, punt 3)

In het wordingsproces van dit visiedocument, heeft de visiegroep vaak gehamerd op het belang om te komen tot één plaatselijk belang voor de hele Grootte Veenpolder. Dit maakte de tongen los.

In sociale zin ('de buurt') zijn de dorpen in de GVP uiteraard ook op zichzelf staande gemeenschappen. Maar bestuurlijke organisatie van onze collectieven langs de lijn van de dorpen zelf, levert niet de juiste massa op voor de collectieve voorzieningen.

Hoewel het te vroeg lijkt om te fuseren tot één PB, onderkennen alle PB's wel het collectieve belang, de noodzaak tot samenwerking en gezamenlijke vertegenwoordiging in het vernieuwen van de gemeenschappelijke voorzieningen. Fusie van PB's is dus geen doel op zichzelf gebleken, met elkaar de schouders eronder zetten voor de toekomst wel. En dat is winst.

Vrijwilligersklimaat

Tenslotte nog een algemene opmerking over het vrijwilligersklimaat. Terugloop van leden, bestuursleden en vrijwilligers, het is geen lokale maar een landelijke tendens, mede veroorzaakt door de structurele maatschappelijke veranderingen die de laatste jaren hebben plaatsgevonden, versterkt door de coronapandemie. Daarbij komt ook de aangescherpte regelgeving van de overheid die in zijn algemeenheid vrijwilligerswerk, zeker op het platteland, sterk negatief blijkt te beïnvloeden. Ook in De Grootte Veenpolder zullen we daar rekening moeten houden en moeten proberen het 'vrijwilligersklimaat' bij de verenigingen op peil te houden. De verenigingen in de GVP 'slim' organiseren, met name op bestuurlijk niveau, zodat dankzij de manier waarop het in elkaar steekt minder vrijwilligers nodig zijn, kan daarbij helpen.

4. Vervolg

Op 9 september 2024 komt het kartrekkeroverleg weer bij elkaar. De visie wordt daarbij formeel aangeboden. Dan begint de volgende fase van het project Groote Veenpolder Samen Vooruit: onderzoek naar de fysieke uitvoerbaarheid en betaalbaarheid van zowel het sociale traject als het fysieke verbouwingstraject van de gemeenschappelijke voorzieningen.

Een paar belangrijke uitgangspunten daarvoor die de visiegroep als onderdeel van haar advies wil meegeven hiervoor:

Gemeente als bondgenoot

De gemeente zal onderdeel en bondgenoot worden van de planontwikkeling en uitvoering. Er dient geïnvesteerd worden in de relatie, van beide kanten, er moet gekeken worden naar eenduidigheid naar alle betrokkenen van onze gemeenschap en er moet gekeken worden hoe ver de rol van de gemeente gaat bij een nieuw multifunctioneel centrum in de Groote Veenpolder. Hiervoor wordt een planopzet gemaakt, gericht op gestructureerd overleg. De eerstvolgende afspraak met de gemeente op college-niveau wordt direct na de zomer gepland. De afvaardiging vanuit GVSV zal daarop voorbereiden en zitting nemen in deze afspraak, alsmede in de procesbegeleiding.

Stappenplan en structuur

Om tot een eventueel nieuw MFC te komen heeft de GVP een meerjarig stappenplan nodig en een goede project- en processtructuur met vaste en wisselende werkgroepen. Een extern adviseur zal hier een blauwdruk aanleveren, zowel voor proces en project, toegesneden op de Groote Veenpolder. Gemeente en GVSV werken hierin nauw samen. Denk hierbij aan acties als: een haalbaarheidsonderzoek, toekomstige exploitatiemodellen, subsidies en financieringen aanvragen etc. Daarnaast kijken we in hoeverre we zaken zelf kunnen en welke begeleiding we daarbij nog nodig hebben, en hoe we ook dit proces financieren.

Vanaf 9 september wordt deze route nader in gang gezet. Uiteraard worden betrokkenen en ook de bevolking van de GVP op de hoogte gehouden en van tijd tot tijd, zowel over de volle breedte als individueel in de gelegenheid gesteld tot inbreng.

Bijlage A

Bevindingen vooronderzoek

Voordat aan de visie is geschreven, heeft de visiegroep zich in de actuele situatie van de GVP verdiept. De bevindingen leveren rijpe en groene constatering op die de visiegroep wil duiden omdat ze van belang zijn in de inrichting van het vervolgproces, of de inhoudelijke motivatie van de visie. Dit deed de visiegroep vanuit drie perspectieven:

- de gemeenschap: de bevolking en hoe ze zich heeft georganiseerd voor de collectieve belangen en voorzieningen
- de 'huiskamer': 't Polderhuus en sporthal De Schakel zelf
- de gemeente: de gesprekspartner met wie dit traject bewandeld gaat worden.

De visiegroep heeft bevindingen genoteerd waarvan ze van mening is dat discussie en verandering van belang is voor het proces om tot een gezamenlijke visie en uitvoeringsaanpak te komen. Dingen waarmee we iets moeten en ook waarmee we iets kunnen.

1. Bevindingen in de breedte: de gemeenschap

1. Voorzieningen in de GVP dienen meer dan de GVP alleen: school, sport, recreatie, opvang

De centrale voorzieningen van de GVP, zijnde 't Polderhuus, de sporthal, de school, kinderopvang, het Jeugdthonk, de sportverenigingen, de brandweer, en ook het winkelbestand is niet alleen van groot belang voor de GVP zelf, ook voor (wisselende kringen van) de kleine gemeenschappen er omheen. Zoals Olde- en Nijelamer, Sonnega, Oldetrijne, maar ook richting Ossenzijl, Bantega en Kuinre, waar veel voorzieningen eveneens verdwenen. Zij richten zich in toenemende mate op de GVP voor school, verenigingsleven en jeugdvertier (en tot voor kort de sportschool, een verhaal apart).

2. Stilstand in de gemeenschap

Dankzij Groote Veenpolder Samen Vooruit (GVSV) wordt helder dat de ontwikkelingen in een deel van de centrale voorzieningen in de GVP de laatste 20 jaar hebben stilgestaan. 't Polderhuus staat stil, exploitatie loopt achteruit, een groot deel van de deelnemende verenigingen kent ledenterugloop, afnemende vrijwilligers en groot gebrek aan bestuurlijk kader. Dit speelt niet alleen hier: in het algemeen neemt draagvlak onder vrijwilligerswerk af en individualisering toe. In de GVP is hier niet op geacteerd, organisaties zijn niet aangepast. De voetbalfusie en de scholenfusie waren de laatste grote sociale ingrepen, inmiddels meer dan 15 en 10 jaar geleden. De GVP dient haar sociale structuren dus te actualiseren en bij de tijd te brengen. Want stilstand is achteruitgang.

3. Onvoldoende collectief denken

Deels voortkomend uit punt 2, kampte de GVP met een afname in denken vanuit collectief belang. Er is en wordt vastgehouden aan bestaande structuren van steeds kleinere clubjes, eilandjes die weliswaar bekend zijn, maar slechts deelgebieden bestrijken en allen kampen met dezelfde structurele problemen. Voortgang op deze route is een doodlopende weg, vooral omdat het bestuurswerk steeds onaantrekkelijker wordt. Iedereen wil wel een dagje schoonmaken en stoelen sjouwen, maar bestuursverantwoordelijkheid nemen is een ander verhaal. Echter, zonder bestuurders geen verenigingen.

Het is raadzaam de collectieven te versterken, organisaties bijeen te brengen of te laten samengaan en daarmee ook de relatief grote vraag aan bestuurders binnen een te klein aanbod aan mensen terug te brengen.

Punten 2 en 3 samen leidt ertoe dat het vermogen om tot een nieuwe manier van werken te komen op bepaalde vlakken onvoldoende is. Het vasthouden aan oude structuren houdt de gemeenschap klein en onderling verdeeld, waar juist de komende jaren een groter collectief nodig is om iets nieuws te creëren.

Een goed voorbeeld hiervan zijn de plaatselijke belangen. Deze vallen buiten de opdracht van deze visiegroep, maar deze acht de visiegroep tekenend voor de situatie. De roep te komen tot één plaatselijk belang voor de hele Grootte Veenpolder is al jaren luid en wat de visiegroep betreft zeer terecht. Wellicht moet het juist wel in GVSV worden meegenomen, maar ook daarover is de gemeenschap verdeeld. Wel hebben alle plaatselijke belangen in het ontwikkelproces van de visie aangegeven bereid zijn tot vergaande samenwerking.

De hierboven geschetste erosie in sociale structuren is de afgelopen jaren doorgedrongen tot 't Polderhuus zelf en tast het draagvlak van voorzieningen ten behoeve van de dorpsgemeenschap aan. Het vermogen tot collectief denken en handelen met een gezamenlijk doel, zelfbestuur in algemeen belang, de grondhouding van elkaar niet afhouden maar juist samenwerken en elkaar versterken, moet weer leidend worden.

Het zou wat de visiegroep betreft dus goed zijn de sociale bestuursstructuur van de gehele Veenpolder met elkaar door te lichten. Van plaatselijke belangen tot Polderhuus, van sportverenigingen tot jeugdhonk. We spreken hier over het dienen van collectieve belangen, het creëren van overlegstructuren en deze effectiever inrichten zodat voor hetzelfde werk op minder mensen een beroep hoeft te worden gedaan. Er is nieuw bloed nodig, frisse ideeën zijn goud waard.

4. Obstakels bij midden-generatie (30-40 jaar) / gaten in de opvolging.

Een punt dat de visiegroep wil aansnijden is de positie van de midden-generatie. Ruwweg kun je ze benoemen als de dertigers en veertigers in de GVP. Die hebben ideeën en willen veel doen, maar hebben onvoldoende positie gehad. Generaties daarboven hebben (te) lang vastgehouden aan het besturen. Ze dienen uiteraard ook door de jongere generatie uitgedaagd te worden, opvolging is altijd aan de orde).

Dit punt 4 is overigens nu snel aan het veranderen, en dat is in positieve zin merkbaar. In zowel de sportbesturen als de plaatselijke belangen, bij het Westhoekfeest en het Polderfeest 2024 is het aantal jonge bestuurders sterk toegenomen. Wel is er een chronisch tekort aan bestuurders over de breedte.

Het missen van generaties, gaten in de opvolging, zijn in het algemeen een gevaar voor kleine gemeenschappen wat betreft participatie en draagvlak. Met name rond 't Polderhuus is dit een belangrijk punt geweest de afgelopen jaren. Hierdoor dreigt een aansluitingsprobleem met 't Polderhuus en de eisen van de huidige tijd, terwijl het juist deze leeftijdscategorie is waarop de gemeenschap de komende 20-25 jaar op moet draaien. Door toenemende individualisering en corona-na-effecten ontstaan ook problemen zoals benoemd onder punt 5.

5. 'Jonge' generatie (15-30) dient ook bestuursvaardigheden te hebben.

Collectiviteit besturen, het moet in het proces van sociale opvolging binnen de gemeenschap in stappen worden geleerd en worden overgedragen.*) Bestuursvaardigheden lopen in zijn algemeenheid bij de jongste generatie terug. Deze algemene opvolgingskwesatie tussen generaties start wat betreft de GVP in het jeugdhonk. Daar wordt voor het eerst in sociale collectieven gedacht en gehandeld. Het jeugdhonk, dat zichzelf bestuurt en dient te besturen, dient wel vanuit een collectief belang gevolgd en ondersteund te worden.

Het jeugdhonk is exclusief bedoeld voor de jeugd, maar niet het exclusieve bezit van de jeugd. Het is een collectieve voorziening die dus ook vanuit collectief belang benaderd dient te worden.

***) De gemeenschap moet 'stromen'**

Opvolging van generaties voor het bestuurlijk vullen van collectief belang is erg belangrijk. Wellicht is het de moeite waard een ontwikkelplan op te stellen, waarmee doorstroming van volgende generaties structureel de ruimte krijgt, ook in de GVP. Jongere generaties de ruimte geven de instituten in de gemeenschap mee te laten veranderen met de eisen van de tijd zou daarbij een uitgangspunt kunnen zijn.

Cruciale posities in kleine gemeenschappen moeten hoe dan ook vaker wisselen: besturen dienen opvolgingsschema's te hebben die doorstroming garanderen en de betrokkenheid van meer mensen borgen. De gemeenschap moet 'stromen'.

6. Communicatie: gemeenschap voldoende betrokken?

Participatie van inwoners – en dus communicatie – is heel belangrijk. Het begon in het GVSV-traject heel sterk, met veel participatie en goede energie die naar buiten gericht was. Maar na ruim twee jaar is het inmiddels de vraag hoe goed inwoners nog op de hoogte zijn. Hoeveel horen ze en hebben ze echt mogelijkheid te participeren? En als ze daartoe gevraagd worden, zijn ze ook daartoe bereid? Er dient, zodra de visie gereed is voor extern gebruik, structureel meer gecommuniceerd te worden. Niet alleen via Veenletters, maar zoals het begon: huis-aan-huis, uitbundig en enthousiast. Meer informatie verstrekken en meer vragen uitzetten, meer in gesprek gaan. Het zal – uiteindelijk – een hogere participatie opleveren, die hard nodig is.

Over bovenstaande bevindingen is veel gezegd en flink gediscussieerd. De visiegroep heeft ze willen aanstippen om de discussie los te trekken en tot vooruitgang in het visieproces te komen. Om vervolgens concrete stappen vooruit te kunnen maken. Want:

- Hoe willen we de Grote Veenpolder sociaal organiseren om onze collectieve voorzieningen te kunnen runnen?
- Wie, en zo ja in welke vorm, maken daar deel vanuit? Welke voorzieningen, welke ruimtes? En hoe zien die eruit?
- En hoe worden ze meest succesvol beheerd/geëxploiteerd?

Wie niet nadenkt over de inrichting van de gemeenschap zelf, zal geen goede collectieve voorzieningen kunnen inrichten. Kortom: eerst een visie en dan op basis daarvan concreet maken wat er nodig is in financiële en praktische zin.

Positieve ontwikkelingen

De visiegroep heeft een aantal positieve punten te benoemen:

- ouderenhuisvesting van vroeger is de jongerenhuisvesting van nu, dit houdt jonge mensen hier;
- versnelling van het Polderfeest naar 2024 heeft een groot positief sociaal effect gehad. Het Polderfeest in een eens-per-twee-jaar-schema is ook meer voeding voor 't Polderhuus en het collectief. Het brengt broodnodige verbetering in het lokale klimaat na de coronadip. Energie behouden voor de toekomst, de visiegroep ziet dit als een heel goed plan, om een veelheid van redenen
- de sport sorteert onderling al voor op intensiever samenwerken. Dit is een goede zaak die verder gestimuleerd moet worden.
- de gemeente is als partner positief betrokken bij dit GVSV-proces. De eerste investeringen die uit dit proces voortkomen, komen op gang.

II. Bevindingen 't Polderhuus

Het huidige Polderhuus is, als 'huiskamer' van de gemeenschap, onvoldoende geschikt geworden om te huisvesten wat er nodig is. Het pand is inflexibel en een energievreter, zowel fysiek als wat betreft vrijwilligers. Het huidige bestuurs- en exploitatiemodel is een obstakel voor doorontwikkeling. Tevens kent het een lange geschiedenis van formele en informele afspraken, verwachtingen en oud zeer die het ingewikkeld maken. Er is een herstart nodig; opnieuw beginnen, naar de uitgangspunten van nu en wat voor de toekomst nodig is. Hierbij moet vooral gekeken worden naar vereenvoudiging. Ingewikkelde constructies, voortgekomen uit deelbelangen, dienen te worden vervangen door nieuwe **collectieve** uitgangspunten die zo eenvoudig mogelijk zijn. Ook hierbij moet naar alle onderdelen gekeken worden: eigendom, exploitatie, participatie, financiering, subsidiestromen, bestuurlijke inrichting. Het dient in zijn geheel opnieuw getekend te worden. De knoop ontwarren en opnieuw verbinden, indien nodig mede op basis van extern advies.

Deze slag moet vol overtuiging gemaakt worden en uitgaan van de nieuw op te zetten sociale structuur. Het vormt – naast de huisvesting zelf – de kern van de uitvoering van deze visie.

Positief:

- Het Polderhuus draait nog steeds, we zitten nog steeds positief.
- er zijn nieuwe initiatieven: er wordt weer geprogrammeerd op cultuur in 't Polderhuus (Filmhuis), er kan weer geklaverjast en gebiljart worden, er zijn schoolmusicals en weer evenementen van derden.
- er worden reeds stappen gezet om in de huidige organisatiestructuur van 't Polderhuus verandering te onderzoeken en zaken anders te organiseren, ingezet door bestuur Stichting GVP / Polderhuus en de werkgroep sport. Achterliggende gedachte: het mag de organiserende sportvereniging geen geld kost een activiteit te organiseren waarbij Polderhuus de omzet int. Er wordt gedacht aan een verdeelsleutel in de overeenkomst met de exploitatie.
- Er wordt gedacht aan verschillende subsidiemogelijkheden, waarbij onderscheid gemaakt worden tussen dorps huis en sporthal, waarvoor verschillende subsidiefondsen mogelijk zijn. Het Polderhuus kan daar nu niet in alle gevallen gebruik van maken.
- Er zijn inmiddels 96 zonnepanelen geplaatst op de kleedkamers om het elektraverbruik te compenseren en gesprekken gaande om tot verdere verduurzaming te komen. Dit komt de exploitatie van zowel Polderhuus als sporthal ten goede.
- Op de sportvelden is voorjaar 2024 een automatische beregeningsinstallatie aangelegd die met een elektrische bronpomp werk in plaats van een tractor. Het is ook verduurzaming en het verlicht het werk van de vrijwilligers.

III. Bevindingen gemeente

De vanouds vrij ingewikkelde verhouding tussen de GVP en de gemeente zorgt ook voor een genuanceerd perspectief op de rol van de gemeente in dit gebiedsproces. De bevolking van de westhoek van Weststellingwerf voelt zich vanouds vaak tekortgedaan door 'Wolvega', maar is voor het ontwikkelen van de gemeenschappelijke voorzieningen ook afhankelijk van de steun en bereidwilligheid van het gemeentebestuur om deze in de GVP overeind te houden. De gemeente heeft ook zelf baat bij een gezonde gemeenschapsvoorziening in de GVP die door de eigen gemeenschap wordt gedragen.

Positief

Wat betreft GVSV kunnen we niet anders stellen dan dat de gemeente zich positief en welwillend

heeft opgesteld tot nu toe. Het begeleidingsproces van GVSV en de DOM-methodiek werkt goed. Dat de dorpencoördinator hierin naast anderen een positieve rol speelt, mag benoemd worden.

Ook op college-niveau stelt de gemeente zich positief op. Dit is een goede ontwikkeling tegen de achtergrond van scepsis en teleurstelling die het perspectief vanouds heeft gekleurd in de GVP. Een gevoel waar wat de visiewerkgroep betreft wel een kern van waarheid in zit en dus rekenschap van gegeven dient te worden.

Uit de gesprekken die de visiegroep heeft gevoerd komt het beeld naar voren van een gemeente die tot voor kort onvoldoende heeft geïnvesteerd in de GVP. De gemeente is al jaren niet consistent in haar gebiedsbeleid op diverse terreinen, heeft vaak te veel tijd nodig om tot actie te komen die zou moeten volgen op vragen. Opvallend in de beleving van de GVP is dat de gemeente weerstand aanbrengt in zaken die de gemeenschap vanuit algemeen belang inbrengt en de gemeente niet schaden. Initiatieven vanuit de Grootte Veenpolder worden door ambtenaren vaak benaderd vanuit het denken in problemen meer dan in oplossingen.

Zoals gezegd: dit beeld kan en moet veranderen, want er zijn gemeenschappelijke doelen. Het is duidelijk dat in dit ontwikkelingstraject een kans schuilt om tot goede verhoudingen en vruchtbare samenwerking te komen. De bereidheid daartoe is er, van beide kanten.

BIJLAGE B: DEELNEMENDE ORGANISATIES
(bij de totstandkoming van deze visie)

ORGANISATIES

Plaatselijk Belang SMS
Plaatselijk Belang Nijetrijne
Plaatselijk Belang Langelille
Plaatselijk Belang Slijkenburg (i.o)
Gemeente Weststellingwerf
Stichting De Groote Veepolder (ook namens aangesloten verenigingen)
't Honk
Voetbalvereniging VWC
Volleybalvereniging Sparta
Gymnastiekvereniging Sparta Hygiëa
Bestuur Polderfeest

BIJLAGE C: SAMENSTELLING BEVOLKING DE GROOTE VEENPOLDER
(CIJFERS: CBS, 2023)

<apart bestand>

BIJLAGE D: INDICATIE WEKELIJKS GEBRUIK POLDERHUUS EN SPORTHAL DE SCHAKEL

<apart bestand>